

Orman Yangınlarının Arıcılığa ve Arı Turizminin Yapılabilirliğine Etkisi: Marmaris Örneği (The Effect of Forest Fires on Feasibility of Beekeeping and Api Tourism: The Case of Marmaris)

* Büşra UZUN^a, Salim AKÇAY^b, Emine YILMAZ^c

^a Muğla Sıtkı Koçman University, Muğla Vocational School, Department of Tourism and Hotel Management, Muğla/Türkiye

^b Cettia Hotels, Muğla/Türkiye

^c Muğla Sıtkı Koçman University, Faculty of Tourism, Department of Tourism Management, Muğla/Türkiye

Makale Geçmişi

Gönderim Tarihi: 14.09.2023

Kabul Tarihi: 25.12.2023

Anahtar Kelimeler

Arı turizmi

Arıcılık

İklim değişikliği

Orman yangını

Öz

İklim ve iklim değişikliğinin tahrip edici sonuçlarından birisi olarak ortaya çıkan orman yangınları, ormanlar ile yakın ilişki içerisinde, tarımsal bir faaliyet olarak gerçekleştirilen arıcılık ve arı turizmini doğrudan etkileyen doğal afetlerden birisidir. Marmaris ilçesinde yaşanan yangın felaketinin arıcılık faaliyetlerine ve ilçedeki arı turizminin sürdürülebilirliğine olan etkilerini ortaya çıkarmak bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiş ve yerel arıcılarla yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini Marmaris ilçesi Osmaniye köyünde arıcılık faaliyetleri sürdüren yerel arıcılardan, kartopu örnekleme yöntemi kullanılarak seçilmiş 11 yerel arıcı oluşturmıştır. Çalışma sonucunda, katılımcılar çam balı üretim potansiyelinin azalacağını, kaybettikleri arıcılık sahalarının yerine daha zengin bitki örtüsüne sahip bölgelerde arıcılık faaliyeti yapacaklarını ve arıcılık yan ürünlerine odaklanacaklarını belirtmiştir. Yangın sonrası orman varlığının iyileşmesinin 30-40 yıllık bir süre alabileceği öne sürülmüştür. Ayrıca, arı turizminin yerel ekonomiye katkı sağlayarak halkın geçimini desteklediğini vurgulayan katılımcılar, bu turizm türünün ilçede hala başarılı bir şekilde uygulanabileceğini belirtmiştir.

Keywords

Api tourism

Beekeeping

Climate change

Forest fire

Abstract

Forest fires, emerging as one of the destructive consequences of climate and climate change, directly impact apiculture and bee tourism, which are agricultural activities closely related to forests. The purpose of this research is to reveal the effects of the wildfire disaster in the Marmaris district on apiculture activities and the sustainability of bee tourism. The study adopts a qualitative research method, and face-to-face interviews using a semi-structured interview technique were conducted with local beekeepers. The research sample consisted of 11 local beekeepers engaged in apiculture activities in the village of Osmaniye in the Marmaris district, selected using the snowball sampling method. As a result of the study, participants stated that the production potential of pine honey would decrease, and they expressed their intention to engage in apiculture activities in areas with richer vegetation to replace the lost beekeeping areas, focusing on apiculture by-products. It was suggested that the recovery of forest assets after the fire could take 30-40 years. Additionally, participants emphasized that bee tourism contributes to the local economy, supporting the livelihoods of the people, and they indicated that this type of tourism could still be successfully implemented in the district.

Makalenin Türü

Araştırma Makalesi

* Sorumlu Yazar

E-posta: busrauzun@mu.edu.tr (B. Uzun)

DOI: 10.21325/jotags.2023.1356

GİRİŞ

“Arılar ağaçlara iyi gelir, ağaçlar da arılara ...”

Bradbeer (2009, s. 3)

21. yüzyıl, yoğun ekonomik gelişme ile karakterize edilen ve doğal çevrenin giderek daha fazla tahrip edildiği bir dönemi ifade etmektedir. Her geçen gün biyoçeşitliliğin biraz daha kaybolması ve ekosistemlerin bozulması karşılaşılan sorunlar arasındadır. Bu bağlamda günümüzdeki ilerici küreselleşme süreci, yerel toplulukların davranışlarını, geleneklerini ve kültürünü tehdit etmektedir. Küreselleşmeyle beraber insanın çevre üzerindeki baskısı artmış, küresel ısınma olarak adlandırılan bir süreç meydana gelmiştir. Küresel ısınmanın süreç olarak tanımlanmasındaki neden; dünya üzerinde sebep olduğu iklim değişikliği ile günümüzde ve gelecekte ormancılıktan tarıma, sağlıktan turizme birçok sektörü olumsuz olarak etkilemeye devam edecek olan bir sorun olmasından kaynaklanmaktadır (Maslin, 2011, s. 15). Bu olumsuz sürece karşı koymak için ise ekolojik bir bakış açısı benimsemek gerekmektedir.

Ülkelerin iklim değişikliğinin sonuçlarından hem fiziksel hem de sosyo-ekonomik olarak etkilendiği açıktır. Orman yangınları, seller, sıcaklık artışları, fırtınalar vb. doğal afetler iklim değişikliğinin en net göstergeleridir. Günümüzde dünya genelinde, iklim değişikliğinin yol açtığı doğal afetlerin ekonomik maliyetleri, özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde olmak üzere, gelişmiş ülkeler dahil birçok ülkenin ekonomisini ciddi şekilde zorlamaktadır. Bu bağlamda iklim değişikliği sonucu oluşan hava ve iklim olaylarının, özellikle de orman yangınları gibi doğal afetlerin ülke kaynaklarını olumsuz etkilemesi ve geçim kaynaklarını tehdit etmesi gündemdedir. Dolayısıyla iklim değişikliği ulusal sınırların dışına taşarak küresel bir konu haline gelmekte ve yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası tüm paydaşları etkilemektedir. Son zamanlarda devletler iklim değişikliğinin potansiyel sonuçlarını (insanların ve çevrenin üzerindeki olumsuz etkilerini) minimize etmek amacıyla çeşitli girişimlerde ve çalışmalarda bulunmakta, özellikle bu konu gelişmiş ülkelerin ajandalarında ilk sıralarda yer almaktadır.

Turizm mevsimsel dalgalanmaların söz konusu olduğu olumlu iç ve dış gelişmelerden yavaş, olumsuz iç ve dış gelişmelerden hızlı bir biçimde etkilenen kırılgan bir sektördür (Tetik & Acun, 2015, s. 1461). Ayrıca, iklim ve iklim değişikliğine karşı en hassas sektörlerden biri olarak öne çıkmaktadır. Turizm ve tarım sektörlerinin bir entegrasyonu olan arı turizmi ise, iklim değişikliğinin potansiyel etkileri arasında yer alan doğal afetlere doğrudan duyarlı bir yapıya sahiptir. Özellikle 3-S (deniz-kum-güneş) odaklı turistik ürünlerin sunulduğu destinasyonlar, popülerliğini tatil süresince sunduğu olumlu iklim koşullarına ve sıcak havaya borçludur (Sevim & Ünlüönen, 2010, s. 44). Ancak arı turizminde turistik ürün; bölgenin kendine özgü doğal özellikleri, tarihi ve kültürel mirası (ormanlar, vadiler, göller, akarsu kaynakları, çevre, kültürel miras, gelenek ve görenekler vb.) tarafından oluşturulmaktadır. Bu nedenle, tüm bu kaynaklar, arı turizminin başarıyla gerçekleştirilebilmesi için hayati öneme sahiptir.

Bu kapsamda araştırma, Marmaris ilçesinde yaşanan yangın felaketinin arıcılık faaliyetlerine ve arı turizminin sürdürülebilirliğine olan etkilerini ortaya çıkartmak amacıyla hazırlanmıştır. Yangın felaketi öncesinde Muğla'nın, dünya çam balı üretiminin %90'ını, Türkiye'deki üretimin yaklaşık %80'ini sağlaması ve Marmaris'in bu alanda Muğla'nın başlıca destinasyonu olması (Bahar & Yılmaz, 2016), yaşanan yangın felaketinin ardından yöre üzerindeki zararın tespiti ve iyileştirilmesi anlamında bir farkındalık yaratarak dikkatlerin yörenin üzerine çekilmesini gerektirmektedir. Dolayısıyla, bu araştırmanın katma değeri, teoride doğal felaketlerin arı turizmi üzerindeki

etkilerine ilişkin alan yazın boşluğunu doldurmak; pratikte de yörenin iyileşme süreci için gerekli mercilere ulaşılarak -elde edilecek bulgular ışığında- yapılabilecekler konusunda bu sürece bir katkı sağlamaktır.

Kavramsal Çerçeve

Günümüzde dünya genelinde iklim değişikliğinin potansiyel yan etkileri gündemdedir. İklim, doğal afetlerden biri olan yangın oluşumunu etkileyen en kritik faktörlerden biridir ve bu faktörler insan kaynaklı iklim değişikliği nedeniyle değişebilmektedir (Flannigan vd., 2006, s. 847). Türkeş (2001, s. 187) iklimi, yeryüzünde uzun yıllar boyunca yaşanan ve gözlenen bütün hava olaylarının ortalama özellikleri ile bu olayların oluşma sıklıklarının zamansal dağılımlarının, gözlenen şiddeti ve değişkenlik tiplerinin birleşimi şeklinde ifade etmektedir. Başka bir ifadeyle iklim, “sıcaklık, nem, atmosfer basıncı, rüzgar, yağış ve diğer meteorolojik olayların belirli zaman içerisindeki ortalaması”, iklim değişikliği ise “karşılaştırılabilir zaman dilimlerinde gözlenen doğal iklim değişikliğine ek olarak, doğrudan veya dolaylı biçimde küresel atmosferin bileşimini bozan insan kaynaklı sera gazı salınımları sonucu oluşan küresel ısınmanın iklim sistemlerinde meydana getirdiği değişiklik” (İklim Değişikliği ve Tarım Değerlendirme Raporu, 2021, s. 17) şeklinde tanımlanmaktadır. İklim değişikliği iklimin değişkenliğinde veya normal seyrinde uzun yıllar boyunca süren ve sayısal olarak ifade edilebilir anlamlı farklılıkları (Türkeş, 2008, s. 27) yansıtmaktadır. Bu bağlamda iklim değişikliği bir yerdeki sıcaklık ve tipik hava düzeninin uzun vadeli değişimi (URL-5) sonucu meydana gelmektedir. Dünya çapında toplumlar ve ekosistemler üzerinde önemli bir baskı oluşturma tehdidinde bulunan iklim değişikliği, kritik bir sorun (Wotton vd., 2010, s. 254) olarak tüm insanlığın gündemindedir.

Akdeniz tipi iklime sahip olan birçok ülke bugün iklim değişikliğinin bir sonucu olarak artan orman yangını riskleriyle karşı karşıya kalmaktadır. Bunun nedeni Akdeniz ülkelerinin dünyanın iklim değişikliğine karşı en savunmasız bölgelerinde yer almasından kaynaklanmaktadır (Otrachshenko & Nunes, 2022, s. 86-87). Yunanistan, İtalya, Fransa, Hırvatistan, İspanya ve Portekiz’in içinde bulunduğu Güney Avrupa kesimi, şimdiden iklim değişikliğinin sonuçlarını yaşamakta ve bu ülkelerde orman yangınlarının sayısı günden güne önemli ölçüde artış (Otrachshenko & Nunes, 2022, s. 87) göstermektedir. Orman yangını, herhangi bir bölgenin bitki örtüsü kompozisyonunu birincil derecede etkileyen, orman ekosisteminin yapısını ve bileşimini bozucu, yıkıcı ve yakıcı etkiye sahip bir süreç olarak tanımlanabilir (Flannigan vd., 2000, s. 221; Liu vd., 2009, s. 685).

İnsan topluluklarını ve bağlı olduğu ekosistemleri etkileyen doğal tehlikeler arasında benzersiz (Moritz vd., 2014, s. 58) olan orman yangınları, dünyadaki ekosistem dinamiğinin önemli aktörlerinden birisidir. Dünyanın çeşitli bölgelerinde yangın mevsiminin şiddeti ve uzunluğunun iklim değişikliği nedeniyle önemli ölçüde artacağı (Otrachshenko & Nunes, 2022, s. 87) tahmin edilmektedir. Dünyada çıkan tüm yangınların %85’inden insanlar sorumlu olmakla beraber çıkan yangın sayısı geçen yıllara göre %13 artış göstermiştir (Fires, Forests and The Future Report, 2020, s. 3).

Günümüz post-modern turisti doğa bilincine sahip olup, kültürel ve doğal değerlerin korunduğu ekolojik (çevreci) seyahat bilincine varmakta ve seyahatlerini bu doğrultuda planlayarak turizm aktivitesine katılım sağlamaktadır. Böylece var olan kaynakların tüketiminde koru kullan ilkesi ile hareket ederek turizmin doğa üzerinde yarattığı yıkıcı ve bozucu etkileri en aza indirmek için önemli bir görev üstlenmektedir. Turistik açıdan mevcut kaynakların sürdürülebilir ve verimli bir şekilde kullanılmasına son derece uygun olan arı turizmi, arıcılık faaliyeti ile bağlantılı

bir turistik aktivite olarak ortaya çıkmakta ve dünyanın birçok bölgesinde doğa ile uyumlu bir şekilde uygulanmaktadır.

Arıcılık faaliyeti dünyadaki en eski gıda üretim yöntemlerinden birisidir (Reybroeck vd., 2014, s. 4). Minja ve Nkumilwa (2016, s. 367)'ya göre arıcılık, arıların yönetimi ve ormanlardan, tarlalardan, tarım arazilerinden ve diğer habitatlardan elde edilen arı ürünlerinin işlenmesi ile ilgilidir. Çoğunlukla “hobi” veya “yan faaliyet” olarak gerçekleştirilmekle birlikte, insanları yoksulluktan uzak tutarak yaşam standartlarını arttıran bir geçim kaynağıdır (Bradbear, 2009, s. 17). Latince karşılığı “*Apis mellifera*”, Türkçe karşılığı “bal arısı” olan ve yabancı literatürde “api turizm” olarak geçen arı turizmi ise geleneksel olarak arıcılık mesleği ile bağlantılı bir turizm türü (Wos, 2014, s. 66-67) olarak karşımıza çıkmaktadır. Uzun ve Çeken'e (2021, s. 190) göre arı turizmi, arıcılıkla ilgili faaliyetleri kapsayan, arı ürünlerinden sağlanan fayda ile birey ve çevre üzerinde olumlu etkilere sahip, doğaya dayalı, sürdürülebilir, yenilikçi, sorumlu ve kalkınma odaklı bir turizm faaliyetini ifade etmektedir. Bu turizm faaliyeti; arıcıların çalışmalarını gözlemleme, açık hava müzelerine, arı kovanlarına ve arı müzelerine ziyaretler, apiterapi gibi sağlıksal hizmetler, bal yapma yöntemi ve balın özelliklerini öğrenme (farklı bal türlerini tadım da buna dahil), arı ürünleri (balmumu, arı ekmeği, polen, arı sütü vb.) hakkında bilgi edinme, arı kolonilerinin nasıl yaşadığını gözlemleme ve insan ile arılar arasındaki ekolojik ilişkiyi tanıma, anlama ve öğrenme gibi çeşitli faaliyetleri kapsamaktadır (Uzun, 2021, s. 86).

Turizm sektöründe sürdürülebilirlik özelliği ile ön plana çıkan arı turizmi, yeşil ekonominin önemli parçalarından birisi (Korosec, 2016, s. 114) olarak, özellikle uygulandığı yörelerde yeni işler yaratan, böylece yerel altyapı ve üstyapı gelişimine destek veren, bölgesel tanıtım açısından kırsal kesimde bulunan arıcılar için birçok fırsat yaratan, yenilikçi bir turizm türüdür (Aliyeva vd., 2019, s. 46). Arı turizmi karşılıklı anlayışı, sosyal bütünleşmeyi, eğitimi ve çevre farkındalığını sağlayarak seyahatte alışık olunmayan deneyimler sağlamaktadır (Arih & Korosec, 2015, s. 967).

Arı turizminde turistik tüketici için çekim unsuru, yapım aşamalarına birebir katıldıkları arı ve arıcılık ürünleridir. Dolayısıyla tatillerini arı ürünlerini (bal, propolis, arısütü, vb.) tadararak geçirmek isteyen farklı yaştaki turistlerin gün geçtikçe arı turizmine karşı ilgileri artmaktadır. Bu da arı turizminin modern dünyada popüler hale gelmesini sağlarken aynı zamanda hızlı bir şekilde büyümesine vesile olmaktadır (Aliyeva vd., 2019, s. 45). Böylece arı turizmi, gerçekleştirildiği yerlere olan turistik talepte artış meydana getirmektedir. Son yıllarda Polanya, Almanya, Çek Cumhuriyeti, Litvanya, İspanya gibi ülkelerde arı turizmi faaliyeti ile dinamik bir gelişme görülmekle beraber, özellikle Slovenya'nın arı turizminde lider konumunda (Vladimirov, 2021, s. 14; Wos, 2014, s. 6) olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca Hırvatistan, Endonezya, Şili, Bulgaristan, Fransa, Sicilya, Yeni Zelanda, Romanya gibi başka ülkelerde de arı turizminin çeşitli örneklerine (Uzun, 2021, s. 91) rastlanılmakta ve bu ülkelere her geçen gün yenilerinin katıldığı görülmektedir.

Hali hazırda var olan arılıklar ve arı çiftlikleri ekseninde gerçekleştirilebilen (Vladimirov, 2021, s. 13-14) arı turizmi; gelenek, alternatif tıp ve arıcıların sürdürülebilir gelir getirici faaliyetleri arasında bir kesişme noktası olarak, sürdürülebilir arıcılığı, tarihi mirası ve sağlık turizmini bir araya getirmektedir (Topal vd., 2021, s. 2). Arı turizmi özellikle sağlık sektöründe önemli bir yere sahip olmakla beraber apiterapi hizmetleri (bal masajı, arı iğnesi, arı havası vs.) ile ön plana çıkmaktadır (Uzun, 2021, s. 87). Arı ürünlerinin (polen, propolis, bal, arı sütü, arı iğnesi vs.) sağlık amaçlı tedavide kullanımını ifade eden (Buluk Eşitti, 2021, s. 8) apiterapi “apis” (arı) ve “therapia” (tedavi) kelimelerinden türemiştir. Apiterapi ve arı turizmi ilişkisi ile bağlantılı olarak ülkemizde 27 Ekim 2014 tarihinde

Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı tarafından çıkarılan 29158 Sayılı ‘‘Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları Yönetmeliği’’ yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmeliğin yürürlüğe girmesiyle birlikte ülkemizde, arıcılıkla ilgili tedavilerin ve uygulamaların (apiterapi) sağlık kuruluşlarının yanı sıra konaklama tesislerinde de uygulanabilirliği mümkün hale gelmiştir (Uzun vd., 2022, s. 181).

Metodoloji

Çalışma Alanı- Marmaris ve Marmaris’in Arı Turizmi Faaliyetleri

Muğla, dünya çam balı üretiminin %90'ını gerçekleştiren Türkiye'deki üretimin yaklaşık %80'ini sağlayan il olarak öne çıkmaktadır (Bahar & Yılmaz, s. 2016). Marmaris de bu bağlamda arıcılık faaliyetinde lokomotif sayılabilir. Bunun yanında arı turizmi konseptinde son yıllarda ciddi ilerlemeler gösteren Marmaris'te arı turizmi ile ilgili mevcut girişimlerin varlığından söz etmek de mümkündür. Bu girişimlerden biri Marmaris Bal Evi Eğitim ve Hizmet Binasıdır. Burada yerel arıcılara eğitimler verilmekle beraber arı turizmine yönelik hizmetlerin sunulmasına imkân sağlanmaktadır (URL-1).

Resim 1. Marmaris Bal Evi Eğitim ve Hizmet Binası

Kaynak: URL-1

Bir diğer girişim ise Apirota Marmaris Projesi'dir. Marmaris Ticaret Odası tarafından hazırlanmış proje ile turizmin doğal çevre ile uyumlu bir biçimde sürdürülmesi ve yerel arıcıların desteklenmesi hedeflenmiş ve Güney Ege Kalkınma Ajansı tarafından hibe edilmiştir (URL-2).

Resim 2: Apirota Projesinde Yer Alan Destinasyonlar

Kaynak: URL-2

İlçede var olan bu girişimlerin sürdürülebilmesi elzem olmakla beraber, son yıllarda Marmaris kontrol edilmesi zor büyük orman yangınlarına maruz kalmıştır. T.C. Orman Genel Müdürlüğü, ormancılık istatistikleri (2022) raporuna göre, 2022 yılında Muğla’da 234 adet orman yangınında 5523,09 Ha (hektar) orman yanmıştır. Marmaris Orman İşletme Müdürlüğü verilerine göre bölgenin orman varlığı toplamda 116.371 Ha ‘dır (URL-3). Orman Genel Müdürlüğü (2021) ormancılık istatistikleri raporuna göre, Marmaris Orman İşletme Müdürlüğü verileri 26 adet orman yangınında 9102,112 Ha orman arazisinin zarar gördüğünü göstermektedir (URL-4). Bu gibi durumlar arı turizmi potansiyelini doğrudan etkileyebilmektedir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Sürdürülebilir tarımsal faaliyetler içerisinde yer alan arıcılık, doğaya ve doğal yaşama zarar vermeyen ender tarımsal faaliyetlerden birisi olması sebebiyle günümüzde ve gelecekte dahi önemini korumaya devam edeceği tahmin edilen tabiat dostu tarımsal bir faaliyettir. Bu araştırmanın temel amacı, Marmaris ilçesinde yaşanan yangın felaketinin arıcılık ve arı turizmi faaliyetlerine olan etkisini açığa çıkarmaktır. Araştırma ile ayrıca, yangın felaketi sonrasında bölgedeki mevcut arı turizmi potansiyelini tespit etmek, zarar gören orman alanlarının arı turizmi açısından nasıl canlandırılabilirliğini analiz etmek ve bu krizi arı turizmi aracılığıyla fırsata dönüştürme olasılığını değerlendirmek amaçlanmaktadır.

Bu araştırma ile elde edilecek bulguların literatüre önemli katkılar sağlayacak olmasının yanı sıra, Marmaris'teki orman yangını sonrasındaki arı turizmi potansiyeli hakkında güncel veriler sunarak, ilçede yangından etkilenen orman alanlarının ve arıcılık sektörünün yeniden canlandırılması için somut adımların belirlenmesine katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir. Ayrıca, afetlerin turizm ve tarım gibi kilit sektörlerle olan önemli etkilerinin anlaşılması ve sürdürülebilir çözüm yollarının belirlenmesi bağlamında da katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Marmaris'te yaygın olarak 3-S turizminin gerçekleştirilmesi, genel itibariyle değerlendirildiğinde sürdürülebilir kalkınma hedefleri bağlamında yetersiz kalmaktadır. Yörede turizmin 12 aya yayılması ancak alternatif yollarla mümkün olabilecektir ve yörenin en büyük arz kaynaklarından birisi olan arıcılık faaliyetleri, turistik ürüne dönüştürülerek bu amaç için kullanılabilecek en önemli potansiyel kaynaktır. Nitekim, Uluslararası Arıcılar Birliği Federasyonu (Apimondia) (2021) da, arıcılığın sürdürülebilir kalkınma hedeflerini sağlamadaki aracı rolünü vurgulamıştır. Dolayısıyla yörede arıcılık faaliyetlerinin sürdürülebilirliğinin sağlanması, Marmaris'in ayakları yere sağlam basan başarılı bir arı turizmi destinasyonu olmasının da yolunu açacaktır. Bu sebeple, araştırmanın konusu özellikle Marmaris için büyük önem arz etmektedir.

Yöntem

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemi benimsenmiş ve veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniği tercih edilmiştir. Literatür taraması sonucunda, Uzun'un (2021, s. 187) çalışmasında kullanılan görüşme formunun, bu araştırma kapsamında ölçülmek istenenle uyumlu olduğu değerlendirilmiştir. Bunun sebebi Uzun'un (2021) çalışmasında arıcılık faaliyeti kaynağına sahip bir yörenin arı turizmini yapabilme potansiyelini araştırarak, arı turizminin bir yörede gerçekleştirilmesi sonucunda o yöreye nasıl bir katma değer yaratacağını kırsal kalkınma bağlamında ele alarak çalışmasıdır. Bu doğrultuda Uzun'un çalışmasında kullandığı görüşme formu (2021, s. 187) bu çalışmanın konusuna uygun görülmüştür. Bu kapsamda görüşme formu bu çalışmanın amacı doğrultusunda öncelikle alanında uzman dört kişi tarafından titizlikle incelenmiş, ardından araştırma için daha uygun bir hale getirilmiş ve kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan görüşme formunda, Arıcılık, Orman Yangını ve Arı Turizmi üzerine ifadeler yer almaktadır.

Araştırmanın evreni, Marmaris ilçesinde arıcılık faaliyetleri yürüten arıcıları içermektedir. Marmaris ilçesi Osmaniye köyü, orman yangınlarından önce arı turizmi açısından gerekli çok fazla bileşene (doğal ve kültürel yapılar, arıcılık geleneği, kırsal yaşam, Marmaris Bal Evi Eğitim ve Hizmet Binası, Apirota Projesi vb.) sahip olduğu ve yangın felaketinden doğrudan etkilendiği için araştırma problemine en uygun yer olarak değerlendirilmiştir. Dolayısıyla, çalışmanın örneklemini için Osmaniye köyündeki yerel arıcılar hedef kitleyi oluşturmuştur. Yazarların yörede yaşaması ve konuyla ilgili yürütülmüş daha önceden yapılmış araştırmaları sayesinde, bu iş kolundan bir çevresi bulunmaktadır. Bu sebeple, amaçlı örnekleme mantığıyla konuyla ilgili sağlıklı veriler elde edilebilecek bir katılımcının belirlenmesi sonrasında, diğer katılımcılara kartopu örnekleme yöntemiyle ulaşılmıştır. Sonuç olarak, görüşmeler 01.06 - 31.08 2022 tarihleri arasında Osmaniye köyünde arıcılık faaliyetleri yapan kişilerle gerçekleştirilmiş ve katılımcıların izniyle ses kaydına alınmıştır. Seale ve Silverman (1997, s.380) ses kayıt cihazı vasıtasıyla verilerin objektif bir şekilde kayda alınmasının, nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirliği sağlayıcı güçlü bir strateji olduğundan bahsetmektedir. Ortalama 45-50 dakika süren görüşmeler tekrara düşmeye başlamasıyla toplamda on bir (11) kişiyle sınırlandırılmıştır.

Araştırmada elde edilen veriler betimsel-yorumlayıcı analiz ile çözümlenmiş ve doğrudan alıntı yoluyla özetlenmiştir. Bu süreçte, ses kaydına alınan veriler, araştırmacılar tarafından Word formatında yazıya dökülmüş, bu veriler özümzene kadar okunarak notlar alınmıştır. Alınan notlar neticesinde belirli hususlar üzerinde ortak noktaları bulunanların, kodları oluşturmuştur. Söz konusu kodlara aşağıda bulgular başlığı altında, katılımcıların yanıtlarından doğrudan yapılmış alıntılarla birlikte yer verilmiştir.

Bulgular

Araştırmada 11 yerel arıcı ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Tablo 1’de, görüşme gerçekleştirilen yerel arıcıları tanımlayan demografik niteliklere yer verilmiştir:

Tablo 1. Marmaris’te Bulunan Yerel Arıcılara İlişkin Demografik Nitelikler

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Eğitim Düzeyi
K ₁	Erkek	62	İlköğretim
K ₂	Erkek	33	Lise
K ₃	Erkek	72	İlköğretim
K ₄	Erkek	75	İlköğretim
K ₅	Kadın	37	İlköğretim
K ₆	Erkek	32	Lise
K ₇	Erkek	40	Lise
K ₈	Erkek	40	Lise
K ₉	Erkek	33	Ortaokul
K ₁₀	Erkek	29	Lisans
K ₁₁	Erkek	40	Lisans

Tablo 1’e göre katılımcıların 10’u erkek 1’i kadındır. Yaş ortalamaları ise 44,81’dir. Tabloya göre katılımcıların 4’ü ilköğretim, 4’ü lise, 1’i ortaokul ve 2’si lisans mezunudur. Yerel arıcılarla yapılan mülakatlar sonucu katılımcılardan elde edilen bulgular Arıcılık - Orman Yangını ve Arı turizmi şeklinde 3 ana temada ve 13 alt kategoride toplanmıştır.

Arıcılık - Orman Yangını

Arıcılık sektöründe faaliyet süresi:

Genel olarak katılımcıların arıcılığı çok küçük yaşlardan itibaren, atadan gelme bir meslek olarak icra ettiğini söylemek mümkündür. Bu işi genellikle ailede çocukluktan itibaren işin içinde olan kişiler yapmaktadır.

Eskiye dönebilme süresi:

Konuyla ilgili olarak katılımcıların hepsi Marmaris İlçesinde yaşanan yangının ekonomik, sosyal ve çevresel anlamda arıcılık üzerinde olumsuz etkilerinin olduğuna ve olacağına vurgu yapmışlardır. Katılımcılardan bazılarının görüşleri aşağıdadır:

“Biz çam balı üretiyorduk, ağırlıklı olarak çam balı üzerinde çalışıyorduk. Köyümüzde (Osmaniye) % 90 etkiledi bizi. Artık geçmişte ürettiğimiz o kaliteli çam balları Marmaris Osmaniye Çam balları olmayacak. En az 40 yıl olmayacak. Ama biz arıcılığı bırakacak mıyız? Hayır, bırakmayacağız.” (K1)

“Yani şöyle, çam balı üretimi biliyorsunuz burada merkezi konumundaydı. Tabi artık yangından dolayı çam ormanlarımız yok. Yani buradaki bölgesel, yöresel arıcılar maalesef farklı coğrafyalara gitmek, yani oralarda üretim sağlamak durumunda kaldı. Başka da zaten yani bal konusunda özellikle burada farklı bitki çeşitleri olmadığı için, geneli yandığı için artık üretim söz konusu değil. Tabi bu kaç yıl sürer açıkçası bir şey diyemiyorum; ama çam balı için en az 30-40 sene öngörülebilir bir süreç.” (K6)

Yangına karşı hazırlıksızlık, yapılabilecekler:

Katılımcılar olası bir yangına karşı herhangi bir hazırlıklarının bulunmadığını belirtmiştir. Herkesin neler yapılabilir sorusunu kendisine yönlendirdiği; ancak somut önerilerde de bulunamadığı tespit edilmiştir. Bu kapsamda bazı katılımcıların görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Hayır. Yangın bir anda geldi. Yani ne biliyim daha böyle köyümüzde havuz yapılabilir. Helikopterlerin daha çabuk su alabileceği havuz olabilir. Bunun dışında çok da bir önerim yok.” (K5)

“Yani yangına karşı aslında belirlenen bir hazırlık yoktu açıkçası. Daha doğrusu tahmin etmiyorduk aslında buraya kadar bu şekilde yanacağını. Yani herhangi bir önlem yok şu an için ama tabi projeler var bundan sonraki süreçte tabi orman oluşumu sağlanacak mutlaka. Şu an öngörülen bir takım dağ sırtlarına, vadi içlerine şeritler oluşturmak ya da yangına dayanıklı çam ağacı haricinde daha farklı bitkiler yerleştirmek, parsellemek. Yani bölüm bölüm şeklinde bahçe gibi düşünün, bölüm bölüm ormanlar oluşturma projeleri. Tabi olur olmaz bir şey diyemem şu an böyle önerilerim var.” (K6)

Yangın sonrası arıcılığın geleceğine bakış:

Katılımcılar için, arıcılık gelecek vaat eden bir meslektir. Atadan gelme bir meslek olarak görülen arıcılık, gelecekte de rahatlıkla icra edilebilecek olan bir uğraşı olarak görülmektedir. Konuya ilişkin katılımcı görüşlerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

“Arıcılık biterse hayat biter zaten. Burada arıcılık bitmez. Yılın 5 ayını biz gurbette geçiriyorduk. Şimdi bu süreç uzayacak önceden 5 aydı. Artık Osmaniye’ye arı getirmenin bir anlamı kalmayacak. Arıcılığı yapacaksak gurbet süremiz uzamış olacak. Ama sonuçta arıcılığı yapmak zorundayız. Burada işimiz zorlaşacak biraz yani zorlaşacak; ama devlet de bize destek olacak olursa bu zorlukların üstesinden gelinecek. Arıcılık olmak zorunda. Yani arıcılığı bırakmayacağız.” (K1)

“Sürekli balla ilgili teorik çalışmalar yapılıyor; ama arıcılıkla ilgili pratikte yapılması gereken bazı şeyler olursa eğer, bunları hayata geçirebilirsek ileride Marmaris için ekolojik olarak balın üretimine uygun bir bölge o bakımdan iyi olur; ama yapılması gereken bazı gerekli şeyler var. Sonuç olarak arıcılar iyi desteklenirse, doğayı iyi korursak, arıcılık geleceği iyi olur diye tahmin ediyorum.” (K11)

Arıcılığı devam ettirmek:

Katılımcılar, ilçede arıcılığı devam ettirmek için arıcılığın yan ürünlerinin (polen, propolis, balmumu, arı sütü) üretimine daha fazla ağırlık vereceklerinden bahsetmişlerdir. Bunun yanı sıra yanan orman sahalarından dolayı arıcılık için gerekli floranın daha fazla olduğu yerlerde gezer arıcılık şeklinde bu işi yürüteceklerine değinmişlerdir. Bu kapsamda katılımcı görüşlerinden birisi şöyledir:

“Evet biz yangını yaşadık; ama saha olarak yaşadık, yani ormanlık alan olarak. Yani arı kaybımız olmadı, arı kaybı olanlar da var. Arı kaybı olanlar şöyle yani gönüllülerin, devletin, yardım kuruluşlarının yardımları oldu. Belki yetersizdi, belki yeterliydi çok değinmeyim; ama yani arıcılık zaten o kişinin geçim kaynağı olduğu için, diyelim ki bütün arısı yandı yani bir şekilde ona takviye arı verilir. Arısını tekrar çoğaltabilir. Arıcılar başlayacaksa, yapacaksa, devam edecekse bu çok sıkıntı değil. Her türlü imkan var...” (K7)

Arıcılık faaliyetinin orman sahalarına fayda sağlamada etkisi:

Arıcılık faaliyetinin yanan orman sahalarına iyi geleceği tüm katılımcılar tarafından üzerinde önemle durulan bir husus olmuştur. Bu kapsamda katılımcılar arıların floral dengede özellikle tozlaşmada çiçekli bitkiler üzerinde toplayıcılıkları ile büyük bir faydası olduğundan bahsederken, çam ağacı gibi türlerde doğrudan bir katkısının olmadığına değinmişlerdir. Dolayısı ile bu iyileşmenin 30-40 yıl alabileceği düşünülmektedir. Katılımcı görüşlerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

“Arıcılık fayda sağlar orman sahalarının iyileştirilmesi için. Buralarda bitkiler kendiliğinden bitecek zaten. 40-50 sene sonra da fayda sağlar.” (K4)

“Yani biraz daha fazla fidan dikilirse tabi ki. Bal böceğinin tutması için olan çamlar var. Yeşilçam, onlar daha fazla dikilirse bize göre daha iyi olur. Arıcılık polen taşıma işlevinde önemli.” (K5)

Arıcılığın ormanı korumada farkındalık sağlaması:

Katılımcıların hepsi arıcılık faaliyetinin ormanları koruma konusunda yerel halk üzerinde bilinç ve farkındalık yaratacağını söylemişler, hatta konuyla ilgili çeşitli önermeler getirmişlerdir. Bazı katılımcı görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Yani eskiye göre belki daha tabi şu an için konuşamam; ama ilerleyen zamanlarda daha dikkatli, daha özenli, ormana karşı daha hassas, duyarlı şekilde davranacaklarını düşünüyorum.” (K6)

“Artırır. Yani artık insanlar daha da bilinçlenmiştir mutlaka orman yangınlarıyla alakalı. Kendileri de kendi etraflarında, evlerin etrafında yeni tedbirler alma yoluna gidebilir. O bölgedeki muhtarlarla iletişim haline geçip devletten destek alarak, daha farklı yangını önleme önlemlerini düzeltmeye çalışırlar diye düşünüyorum.” (K8)

Arı Turizmi

Arı turizmi hakkındaki fikirler:

Katılımcıların hepsi arı turizmini duymuştur. Genellikle arı turizmi deyince katılımcıların aklına api terapinin geldiği görülmüştür. Bu kapsamda katılımcılar api terapi ile bireylere arıdan kaynaklı sağlık yönlü bir hizmetin verilebilir olduğundan bahsetmişlerdir. Ayrıca arı turizminin ilçede yapılması gerektiğine vurgu yaparak, yerel halkın kalkınmasında etken olacak olan bir faaliyet olacağına da değinmişlerdir. Katılımcı yorumlarından bazıları aşağıdaki gibidir:

“Api terapi mesela çok faydalı. Sağlık amaçlı, api terapi geliyor aklıma, birde yörenin kalkınması. Yani farklı şeyler yapılabilir. Arı evleri yapılabilir. Her hanede farklı farklı arı ürünleri üretilebilir. Her aileye farklı ürünlerle katkı sağlanabilir. Yöre tanıtılabilir.” (K9)

“Arıcılık turizmi hakkında, çeşitli alanların oluşturulması gerekiyor ülkemizde. Bu bölgelere ağırlık verilip, daha fazla insanın bal nasıl üretilir, hangi ballar daha değerlidir gibi çeşit şeylerin insanlara öğretilmesi gerekiyor bence. Yani bölgesel olarak balları ele almak gerek. Her bölgenin kendine has bir bal çeşidi var mesela. O bölgeler yerinde incelenmeli. Aslında bu turizm Türkiye’de de yapılabilir bu; çünkü hem turizm faaliyetleri yürütülüyor. Ayrı bir, özel bir yerde yapıldığı zaman, mesela bu gelen turistler çeşitlendirme açısından değerlendirilebilir” (K10)

Yangınlar sonrası arı turizminin ilçeyi yeniden canlandırmada rolü:

Katılımcıların hepsi arı turizminin arıcılığın ve yanan orman sahalarının tekrar canlanabilmesi adına faydalı olabilecek bir faaliyet olduğuna değinmiştir. Bunun yanı sıra arı turizmi ile arıcıların ekonomik anlamda refah seviyelerinin yükseleceğine, sosyal anlamda aktifleşebileceklerine, hem arıcının hem de bölgenin canlanabileceğine vurgu yapmışlardır. Bu doğrultuda katılımcı 1'in görüşleri aşağıdaki gibidir:

“... Marmaris'in basralı alanlarının önemli bir kısmı kayboldu, yoksa Marmaris'in her tarafı yanmış değil. Arıcılık gene devam edebilir Marmaris'te. Marmaris'te arı turizmi yapılırsa hem arıcılığa hem de yanan orman sahalarına muhakkak destek verir.” (K1)

Yangınla oluşan krizin, arı turizmiyle arıcılık için bir fırsata dönüştürülmesi, arıcılık ve arı turizmi için fırsatlar:

Katılımcılara göre, hiç şüphesiz yangınla oluşan kriz arıcılık ve arı turizminin yörede yapılabilirliği için fırsat olarak değerlendirilebilecektir. Aşağıda katılımcılardan elde edilen bulgular yer almaktadır:

“... Arıcılığın o kadar çok yan ürünleri var ki, yani balı, poleni, propolisi, arı sütü var. Bunun yanında birde apiterapide kullanılabilen arı konaklama şeyleri burada hazır. Marmaris'te, köyümüzde bizim Marmaris Ticaret Odasının yapmış olduğu bal evi de var. Bunlar yapılabilir burada (arı turizmi) bu fırsatları doğurdu bir yerde aslında.” (K1)

“... Arıcılık ve arı ürünleri konseptli oteller açılabilir. Mesela Marmaris ilçemizin ve özellikle arıcılıkla geçinen köylerimizin bu köyün arıcı olduğuna dair en basitinden levhasından ne bileyim köyün girişinden işte köyün merkezine bir arı heykellerinden tutun böyle daha çok bilinçlendirilebilir. Zaten onun akabinde yapılması gerekenler yapılacaktır. Yani işte bal turları düzenlenebilir. Kovan bakım şeyleri düzenlenir. Bunların turistlerin özellikle veya yerli veya yabancı turistlerin izlemesine onların nasıl olduğunu görsellemesine katkı sağlayacaktır. Böylece arıcıya ekonomik ve sosyo-kültürel anlamda fırsat sağlayacaktır.” (K7)

Yangından sonra bölgede arı turizminin yapılabilme olasılığı/potansiyeli:

Katılımcılar, Marmaris ilçesinde yaşanan yangın felaketine rağmen arı turizminin ilçede halen yapılabilme potansiyelinin var olduğunu düşünmektedir. Katılımcı görüşlerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

“İlla ki bu bölge arıcılıkla ilgili bir bölge olduğu için mutlaka yapılacaktır ve ona destek de alınması gerektiğini düşünüyorum ben. Kırsal kalkınmadan tutun da dünya bankasından krediler alınarak bu bölgeye bu konuda yatırım yapılması daha mantıklı olur. Hem arıcıya teşvik olur hem de fazla bir kendi bütçesinden para ayırmadan daha sağlıklı bir yol izlenir gibime geliyor.” (K8)

Bir katılımcı ise konuya ilişkin endişesini şu şekilde dile getirmiştir:

“... Burada arı turizminin yapılabilmesi için önce doğanın yeşil kalması gerekiyordu. Çünkü şu anda yani arıcılığa karşı da bir artık, insanlar da başka sektörlere geçmeye başladı.” (K2)

Arı turizminin Marmaris'te gelişimine destek ve öneriler:

Katılımcılar, Marmaris'te arı turizminin yapılabilme olasılığı olduğu takdirde buna destek vereceklerini belirtmişlerdir. Bunun nedeni bu turizm türünün doğrudan kendi meslekleri ile alakalı olmasından kaynaklanmaktadır. Bazı katılımcıların konuyla ilgili önerileri şöyledir:

“İsterim, evet. Arıcılığı tanıttım. Nasıl yaptığımı, bölgenin bilgilerini paylaştım. Yani o an için şeyler ne olur bilmiyorum ama, ne biliyim elimizden ne gelirse ... yani o günün şartlarına bağlı, arı sütü üretimini göstermek isterim derim; ama bizim burada arı sütü üretimi şartları uygun değil. Onu gösteremem ama o günün şartlarında ne uygunsa gerekli şartlar gerektiğince, elimden geldiğince yardımcı olurum.” (K10)

“Fiziki olarak Marmaris ve bu bölgenin turizmde Türkiye’deki nadir bölgelerden biri olduğunu düşünüyorum. Arı turizminin olabilmesi içinde bulundukları fiziki ortamın özellikleri çok önemli. Sadece bununla ilgili iyi bir fizibilite çalışması yapıp, bu şekilde olabileceğini düşünüyorum. Mesleki anlamda tabi ki benim işim olduğu için ilgilenirim. Desteklerim. Elimden geleni yaparım. Bilgim varsa aktarırım. Öğrenilmesi gereken bir şey varsa öğrenmek için elimden geleni yaparım. Buraya gelen turistlerle birebir ilgilenilebilir ya da ilk önce nasıl yapılabilirle ilgili çalışmalarda yer alıp, bende buna nasıl destek verebiliriz kısmında yer alırım. Daha sonra eğer bunu hayata geçirebilirsek, turistler buraya geldiği zaman onları gezdirme konusunda, tanıtım konusunda işte ikili ilişkilerde, ikili yazışmalarda elimden ne geliyorsa bunu yapmak için çalışırım.” (K11)

Arı turizminin yaşam standardına etkisi:

Katılımcılar, arı turizminin arıcılar ve arıcılık için ekonomik ve sosyo-kültürel bağlamda olumlu etkileri olacağına vurgu yapmış, refah seviyelerinin artacağına ve böylece iyi bir yaşam sürebileceklerine değinmiştir. Bu bağlamda katılımcı görüşlerinden birisi aşağıdaki gibidir:

“Belki zaman kaybım olabilir ama ekonomik kaybım olacağını düşünmüyorum. Yani illaki bir artışı olurdu. Arıcılık turizmi olduğu zaman mesela farklı kişilere mesleği sevdirmek açısından, mesleği de öğretmek açısından çeşitli değerlendirmenizi, kanaatlerinizi aşılayabilirdiniz. Onların fikir sahibi olmasını sağlayabilirdiniz. Öğrenmiş olduğu bilgiler ışığında daha bilinçli alışveriş yapmalarını sunabilirdik. Sağlık açısından hangi besin değerlerinin daha iyi olduğu balları tercih etmesi gerektiğini öğretebilirdik.” (K9)

Değerlendirme, Tartışma ve Sonuç

Büyük çaplı orman yangınları sonrasında deniz ve güneş varlığını sürdürmeye devam ederken arı turizminin faaliyet alanını oluşturan doğa ve kültürel varlıklar için bunu söylemek pek mümkün değildir. 2021 yazında Muğla’nın Marmaris ilçesinde meydana gelen orman yangını buna verilebilecek örneklerden birisidir. Bu yangın sebebi ile ilçede turizm sekteye uğramış, rezervasyonlarda iptaller söz konusu olmuştur. Bu durum, bu tür destinasyonların sadece deniz, kum, güneş gibi doğal cazibelerle değil, aynı zamanda zengin tabiatı, kültürel ve tarihi miraslarıyla da turistleri kendine çekmesiyle ilişkilendirilebilir. Konuyla ilgili başka bir örnek ise Yunanistan’da 2000 yılı yazında meydana gelen orman yangınıdır. 2001 yılında rezervasyonların neredeyse %50’si, 2000 yılı yazındaki yangınlar nedeniyle iptal edilmiştir (Boustras & Boukas, 2021, s. 251). Bu kapsamda arı turizminde hizmetin ve faaliyetin temel hammadde ülkenin sahip olduğu doğa, kültür ve tarihi değerler olduğundan, hizmetin üretiminde arı turizminin serbest malları değerlendiren bir yapıda bulunduğunu söyleyebiliriz. Dolayısıyla iklim değişikliği sonucu meydana gelen doğal afetlerin (orman yangınları, seller, fırtınalar vb.) arı turizmi faaliyetinde önemli olan temel hammaddeleri doğrudan etkilemesi söz konusu olabilmekle beraber önem arz eden bu serbest malların verimliliğinin düşmesine yol açabilecektir.

Doğal kaynaklar önemli bir çekicilik unsuru olarak turistik destinasyonun en temel bileşeni konumundadır. Özellikle ormanlık alanlar gerek ulusal gerekse uluslararası ziyaretçi profili açısından bir cazibe unsuru olmasının

yanı sıra yerel ekonomiyi de güçlendirmektedir. Bu kapsamda orman yangınları gibi olayların bir destinasyonun ekonomisi açısından, özellikle de arı turizmi gibi turizm faaliyetlerinin ormanlara bağlı olduğu durumlarda bir yara olabileceği söylenebilir. Bu nedenle orman yangınları, turizm sektörü için ciddi bir kriz potansiyeli taşıyan önemli bir konudur.

Araştırmada yapılan görüşmeler sonucunda katılımcıların arıcılık faaliyetini çok küçük yaşlardan itibaren yaptıkları görülmüş, arıcılığın atadan gelme bir meslek olarak icra edildiği anlaşılmıştır. Marmaris ilçesinde yaşanan orman yangınlarının arıcılık faaliyeti üzerinde ekonomik, sosyal ve çevresel anlamda olumsuz etkilerinin olacağı konusunda katılımcıların ortak görüş bildirdikleri görülmüştür. Bu kapsamda katılımcılar özellikle çam balı ile ünlü olan yörede, yaşanan yangınlardan sonra çam balı üretim potansiyelinde % 90 oranında kayıp söz konusu olduğundan bahsetmiştir. Araştırmada edinilen bulgular doğrultusunda yörede yaşayan katılımcıların neredeyse her sene ufak çaplı yangınlara maruz kaldığı; fakat bu denli büyük bir yangına karşı hazırlıklı olmadıkları bilgisine ulaşılmıştır. Bu kapsamda yangına karşı önlemlerin alınmasının ve çalışmaların başlatılmasının gerekli olduğu ve önem arz ettiği anlaşılmıştır.

Katılımcılar arıcılık faaliyetini gelecek vaat eden bir uğraş olarak görmektedir. Araştırmada edinilen bulgular doğrultusunda yangından sonra dahi yörede arıcılık faaliyetinin gerçekleştirebilecek bir potansiyelinin var olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Nitekim Dönmez ve Helvacıoğlu (2023, s. 50) da yapmış oldukları araştırmada aynı bulguya ulaşmışlardır. Bunun yanı sıra araştırmada yörede arıcılığın yangından önce daha kolay icra edildiği, yangınla beraber gezer arıcılığa yönelimin daha çok olacağı anlaşılmıştır. Guidotti ve Bicksler (2020, s. 30)'de yapmış oldukları araştırmada, arıcılık faaliyetinin düşük maliyetle gerçekleşmesi ve çiftçilere bal, propolis ve balmumu gibi yerel ve katma değerli ürünlerin üretimi ve satışı gibi birtakım fırsatlar sağlayacağına değinmiştir. Araştırmada edinilen bulgular da bunu destekler niteliktedir. Bu kapsamda yangın felaketi sonucunda katılımcıların arıcılık faaliyetini devam ettirmek için arıcılığın yan ürünlerini üretime daha fazla ağırlık verecekleri anlaşılmakla beraber, gezer arıcılığın yaygınlaşacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Arıcılığı devam ettirme konusunda elde edilen bulgular doğrultusunda bu faaliyetin yapılması için herhangi bir şeyin engel teşkil etmediği, doğanın korunması ve konuyla ilgili desteklerin verilmesi halinde hiçbir zaman bırakılmayacak bir faaliyet olduğu, arıcılığın yalnızca yapılmak istenmesinin bile bu faaliyeti icra etmede yeterli olabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç Sancak vd., (2013, s. 7)'nin yapmış oldukları araştırmanın çıktıları ile uyum göstermektedir. Sancak vd., (2013, s. 7) arıcılığın toprağa bağlı kalınmaksızın gerçekleşen, çeşitli tarım faaliyetleri ile beraber uyum içerisinde yürütülebilen bir faaliyet olduğundan bahsetmişlerdir. Çevrimli ve Sakarya (2018, s. 58)'da aynı şekilde araştırmalarında arıcılığın yapılabilmesi için kapalı alana ya da arazi satın almaya gerek duyulmamasından ötürü tarımsal faaliyetler arasında en az sermaye ile yapılabilen ve kısa zamanda bol kazanç yaratan bir faaliyet olduğuna değinmiştir.

Arıcılık faaliyetinin ormanlık alanlara fayda sağlamada etkisi ekseninde konuya çam ağacı özelinde bakılmış, arının çam ağacında sadece toplama işlevinde görev aldığı, diğer çiçekli bitkilerdeki gibi tozlaşma bağlamında çam ağacı üzerinde doğrudan bir katkısının olmadığı, arının çam ağacında sadece ağacın balını, özünü topladığı anlaşılmıştır. Bu kapsamda arının çam ağacı üzerinde direk bir faydasından bahsedilemeyeceği; fakat diğer çiçekli bitkilerde çok yüksek oranda etkili olacağı sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla da arıcılık faaliyetinin ormanlık alanları iyileştirmede katkısı olan bir faaliyet olduğu sonucuna varılmış, fidanlandırma çalışmalarının da katkısı ile birlikte

arıcılığın ormanlaşmaya katkı sağlayacak bir faaliyet olduğu anlaşılmıştır. Çevrimli ve Sakarya (2018, s. 58-67)'da yapmış oldukları araştırmada bazı bitkilerin tozlaşması ve hayatta kalmasının sadece arılar tarafından sağlanmasının bitkisel üretim, ormanlaşma ve ekolojik dengede onların yerinin büyük bir önem arz ettiğine değinmişlerdir. Gökçe vd. (2001, s. 4-5) de aynı şekilde yapmış oldukları araştırmada arılar ile sağlanan tozlaşmadan meyve türleri (şeftali, armut, kiraz, kayısı, badem), tarla bitkileri (anason, pamuk), bahçe bitkileri (karpuz, kavun) ve yem bitkileri (üçgül, fiğ, korunga, yonca) gibi hemen her tür bitkinin fayda sağlayacağına vurgu yapmışlardır. Bunların yanı sıra araştırmada arıcılık faaliyetinin ormanları koruma konusunda gerek arıcılar gerekse bireyler üzerinde bu faaliyetin farkındalık yaratacağı sonucuna varılmıştır.

Arı turizmi konusuna gelindiğinde katılımcıların hepsinin arı turizmini duydukları anlaşılmıştır. Bu kapsamda arı turizmi denilince katılımcıların aklına daha çok apiterapi kavramının geldiği görülmüştür. Bu bağlamda katılımcıların arı turizmini ağırlıklı olarak apiterapi yönü ile sağlıklı bir hizmet olarak algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Chanthayod vd., (2017, s. 7-8) yapmış oldukları araştırmada arıcıların ormanların korunmasına yönelik çevre yanlısı tutumlara sahip olma eğiliminde olduklarından bahsetmişlerdir. Yapmış olduğumuz araştırmada da katılımcılar arı turizmini, arıcılık ve yanan ormanları yeniden iyileştirmesi açısından bir fırsat olarak görmektedir. Bu bağlamda Chanthayod vd. (2017, s. 7-8) tarafından yürütülmüş olan araştırmada elde edilen bulgular ile bu araştırmanın sonuçlarının örtüştüğü görülmektedir. Hem yoksulluğu azaltması hem de dağlık alanlarda orman koruma projelerine teşvik etmesi arıcılığın ormanları koruyan değerli bir ticari endüstri olarak görülmesini sağlamaktadır. Bir ormanda yeterli sayıda arı bulunduğunda, ağaçların daha iyi yenilenmesine ve ormanın biyolojik çeşitliliğinin korunmasına yol açan iyi bir tozlaşmanın sağlanmasına vesile olacaktır (Bradbear, 2009, s. 15).

Araştırmada arı turizmi ile ekonomik, sosyal, kültürel anlamda iyileşmelerin olacağına, arıcılığın ve yörenin canlanacağına ilişkin sonuçlara ulaşılmıştır. Marmaris ilçesinde yaşanan orman yangını sonrası arı turizmi ilçede arıcılık faaliyetinin bitmemesi ve ormanlaşmanın daha hızlı bir şekilde sağlanması adına alternatif bir çözüm olabilecektir. Arıcılık bütün bireyler için potansiyel olarak ekonomik ve doğal olan tüm kaynaklara ulaşımı sağlarken, yoksul ve savunmasız insanlar için dayanıklı geçim yolları oluşturur ve bir gelir kaynağı olarak ekonomik çeşitlilik sunar (Patel vd. 2021, s. 4). Ayrıca insana yakışır iş sağlamanın yanı sıra sosyal hareketliliği garanti ederek, genç nüfusun kırsalda kalmasını sağlayıp göçü önler (Garcia, 2020, s. 91).

Aryal vd. (2020, s. 124)'ne göre arı turizmi toplumun ve çiftçilerin hayatlarını sürdürmeleri bakımından geçim kaynaklarının ve ekonomik standartlarının yükseltilmesini sağlar. Yapılan bu araştırmada da elde edilen bulgular ekseninde yangınla oluşan krizin arıcılık ve arı turizmi için bir fırsata dönüşebileceği anlaşılmıştır. Konu ile ilgili olarak katılımcılar yörede arı turizmi konseptli oteller açılabilirliğinden, bal turlarının gerçekleştirilebileceğinden, arıcılıkla ilgili yerel tanıtımlara ağırlık verilmesi gerektiğinden bahsederek ekonomik ve sosyo-kültürel anlamda bir değişim ve dönüşüm yaşanabileceğinden bahsetmişlerdir. Nitekim Pantoja vd. (2017, s. 151)'de arı turizminin, yeni iş alanları yaratacağından ve böylece yerel altyapının gelişimine destek vereceğinden bahsetmiştir. Böylece küçük arıcılar için dahi fırsatlar oluşacağına ve finansal anlamda girdi oluşacağına dikkat çekmişlerdir. Arı tozlaşması, dağlar ve ormanlar gibi suyla ilgili ekosistemlere, büyümeye ve çeşitliliğe katkıda bulunabilir. Uygun ağaçlandırma çabaları, potansiyel olarak bölgesel su arzına katkıda bulunurken ticari arı operasyonları yeni kaynaklar (arı turizmi) sağlayabilir. Dolayısıyla orman sınırları içinde arıcılık, kırsal geçim kaynaklarının yanı sıra ormanların korunmasını da destekleyebilir (Patel vd. 2021, s. 52).

Turizmde temel kaynak ve gelir kapısı ormanlara bağlı olduğu için orman yangını gibi bir felaket turizmi birkaç yıl boyunca sekteye uğratabilir (Boustras & Boukas, 2021, s. 251). Öyle ki araştırmada edinilmiş bulgular da bu yönde olup arıcılığın orman yangınlarından etkilendiğini ve faaliyetin gezgin arıcılık yönünde gerçekleştirilebilir durumda olduğunu ortaya koymuştur. Buda arı turizminin yangınlardan etkilendiği veya etkilenebileceğini göstermektedir. Bunun yanı sıra edinilen bulgular ile arı turizminin bölgede uygulanabilirlik potansiyelinin hala söz konusu olduğu da belirtilebilir. Bu potansiyelden bahsedebilmenin nedeni ise yaşanan krizi arı turizmi gibi iyi bir uygulamayla fırsata dönüştürmenin hala mümkün olmasından kaynaklanmaktadır. Böylece arı turizmi hem yerel halkın geçimini kolaylaştıracak ikinci bir gelir kapısı hem de ormanların yeniden eski haline gelmesine ilişkin çalışmaların hızlandırılması adına bir girişim sağlayacaktır.

Marmaris ilçesinde yaşanan yangın felaketine rağmen arı turizminin ilçede yapılabilme potansiyeline katılımcıların çoğunun olumlu baktığı görülmüştür; fakat arı turizmi konusunda yörenin potansiyel teşkil etmediğini dile getiren bir katılımcı da mevcuttur. Bunun nedeni katılımcının arıcılığın ve bu faaliyetin yapılması için doğanın yeşil kalması gerekliliğine inanmasından kaynaklanmaktadır. Bu kapsamda bakıldığında yangınlardan sonra yöredeki yeşil alanların azaldığını söylemek de mümkündür. Katılımcıların çoğunun arı turizminin ekonomik, sosyal ve kültürel yönden olumlu etkileri olacağını düşünmesinden ötürü arı turizminin Marmaris ilçesinde gelişimine destek verecekleri tahmin edilmekte, arı turizminin bireyler ve çevre üzerinde hem ekonomik hem de sosyo-kültürel bağlamda olumlu etkilerinin olacağı anlaşılmaktadır. Araştırma kapsamında edinilen bulgular ekseninde konuyla ilgili öneriler aşağıdaki gibidir:

- Yangın mevsimi öncesinde bölgede yangınlara karşı risk azaltım çalışmaları yapılabilir.
- Yangına karşı; daha dayanıklı ağaçların dikilmesi, havuzlandırma çalışmalarının yapılması, suya kolay erişimin sağlanması, dağ sırtlarına ve vadi içlerine şeritler oluşturmak ve su depolarını arttırmak gibi önlemler alınabilir.
- Arıcılığın ve arı ürünlerinin üretimini devam ettirebilmek için, yeni bir iş fırsatı olarak değerlendirilebilecek arı turizminin yörede uygulamaya geçirilmesi önem arz etmektedir. Bu kapsamda yerel yönetim ve halk da dahil tüm paydaşlar koordine edilebilir.
- Doğal çevrenin korunmasına katkıda bulunacak olan arı turizmi hakkında arıcılar ile birlikte tüm paydaşların bilgilendirilmesi için eğitim çalışmaları başlatılabilir.
- Yörede arı turizminin uygulamaya geçirilerek özellikle arıcılara yeni bir gelir kapısı oluşturmak ve turizm bağlamında çeşitlilik yaratmak önemlidir. Böylece hem arıcı mesleğini devam ettirebilecek hem de yanan orman sahalarının iyileştirilmesi bağlamında çalışmalar hız kazanabilecektir.
- Marmaris Bal Evi Eğitim ve Hizmet binasının ismine yakışır bir şekilde faaliyete geçmesi bağlamında arı turizmi adı altında turizm aktivitesi içerisinde aktif rol oynayabilir. Bunun yanı sıra farkındalık yaratması bağlamında burada eğitim çalışmalarına daha fazla önem verilebilir.
- Yörede arı turizmine ilişkin bir girişim olan “Apirota Marmaris Projesi”nin bilinirliği düşük düzeydedir. Bu kapsamda projenin yöre halkı ve arıcılar da dahil olmak üzere bölgeye gelen tüm turistik tüketicilere tanıtımı ve reklamları yapılabilir. Bu konu yörenin sahip olduğu kaynakları rasyonel bir biçimde değerlendirmesi bakımından önemlidir.

- Özellikle Osmaniye köyünde ağaçlandırma çalışmalarına önem verilmeli ve burası bir bal köyüne dönüştürülerek Türkiye’de öne çıkacak bir arı turizmi rotası projesine ev sahipliği yapabilir.
- Apiterapi bağlamında hizmet verebilmek adına eğitilmiş ve deneyimli sağlık personeli ile anlaşmalar gerçekleştirilip, geleneksel tedavi yöntemlerinden olan arı havası, arı vızıltılarını dinleme ve arı zehri gibi sağlıksal işlevleri ile arı turizmi özellikle apiterapi yönü ile işlevsel bir hale getirilebilir.

Etik Kurul Beyanı

Kurul Adı: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu

Karar Tarihi: 12.06.2023

Belge Numarası: 69

Beyan

Makalenin tüm yazarlarının makale sürecine verdikleri katkı eşittir. Yazarların bildirmesi gereken herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

KAYNAKÇA

- Aliyeva, Z. N., Baiburiyev, R. M., Lorant, D. D., Shagyrbay, A. S., & Kaliaskarova, Z. K. (2019). Problems and Prospects of Development of Apitourism in Kazakhstan. *Научный журнал Вестник НАН РК*, 6, 45-53.
- Arih, I. K., & Korošec, T. A. (2015). Api-Tourism: Transforming Slovenia’s Apicultural Traditions Into A Unique Travel Experience. *WIT Transactions On Ecology and The Environment*, 193, 963-974.
- Aryal, S, Ghosh, S., & Jung, C. (2020) Ecosystem Services of Honey Bees; Regulating, Provisioning and Cultural Functions, *Journal of Apiculture*, 35(2), 119-128.
- Bahar, O., & Yılmaz, E. (2016). Arı Turizmi Ve Muğla’da Uygulanabilirliği. 5. *Uluslararası Muğla Arıcılık ve Çam Balı Kongresi*, 1-5 Kasım, Fethiye, Muğla.
- Boustras, G., & Boukas, N. (2021). Orman Yangınlarının Turizmin Gelişimi Üzerindeki Etkisi: Yunanistan ve Kıbrıs Örneğinde Karşılaştırmalı Bir Çalışma (çev. T. Toker). *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 32(2), 249-260.
- Buluk Eşitti, B. (2021). *Deneyimsel Turizm Türleri, Api- Turizm*. (Edt. Songül Özer) Eğitim Yayınevi: Konya.
- Bradbear, N. (2009). *Bees and Their Role in Forest Livelihoods: A Guide to The Services Provided By Bees and The Sustainable Harvesting, Processing And Marketing of Their Products*. İçinde Food and Agriculture Organization of the United Nations. <https://www.fao.org/3/i0842e/i0842e00.pdf> Erişim Tarihi: 21.08.2023.
- Chanthayod, S., Zhang, W. & Chen, J. (2017). People’s perceptions of the benefits of natural beekeeping and its positive outcomes for forest conservation: a case study in Northern Lao PDR. *Tropical Conservation Science*, 10, 1940082917697260.

- Çevrimli, M. B., & Sakarya, E. (2018). Türkiye Arıcılık Sektöründe Mevcut Durum, Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Journal of Faculty of Veterinary Medicine, Erciyes University/Erciyes Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi*, 15(1).
- Dönmez, N. A., & Helvacıoğlu, F. Apiturizmin Geliştirilmesi Kapsamında Apirota Oluşturulmasına Yönelik Bir Araştırma: Marmaris Örneği. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 20(1), 41-56.
- Flannigan, M. D., Amiro, B. D., Logan, K. A., Stocks, B. J., & Wotton, B. M. (2006). Forest fires and climate change in the 21st century. *Mitigation and Adaptation Strategies For Global Change*, 11(4), 847-859.
- Flannigan, M. D., Stocks, B. J., & Wotton, B. M. (2000). Climate change and forest fires. *Science of The Total Environment*, 262(3), 221-229.
- Garcia, N.L. (2020). Beekeeping Contributes to Achieve the Sustainable Development Goals, Apimondia International Federation of Beekeepers' Associations, https://www.apimondia.com/docs/beekeeping_contributes_sdg_high_re_solution.pdf 1-160 Erişim Tarihi: 12.04.2022.
- Gökçe, M., Öztürk, A.I., Solmaz, C., Tutgun, E., Bulut, G., Yalçın, L.İ., vd. (2001). *Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Yaygın Çiftçi Eğitimi Projesi*. Ankara: (Yayçep) Arıcılık.
- Guidotti, A. & Bicksler, A. J. (2020). Beekeeping Contributes to Achieve the Sustainable Development Goals Apimondia International Federation of Beekeepers' Associations. https://www.apimondia.com/docs/beekeeping_contributes_sdg_high_re_solution.pdf. pp 1-160. Erişim Tarihi: 12.04.2022.
- İklim Değişikliği ve Tarım Değerlendirme Raporu <https://www.tarimorman.gov.tr/TRGM/Belgeler/Iklim%20Degisikligi%20VE%20Tarim%20Degerlendirme%20Raporu.pdf>. Erişim Tarihi: 03.03.2022.
- Korosec, T. A. (2016). Api Turizmi. Api Sağlık, Api Terapi, Muğla Arıcılık ve Çam Balı Kongresi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.
- Liu, Y., Stanturf, J., & Goodrick, S. (2010). Trends in global wildfire potential in a changing climate. *Forest Ecology and Management*, 259(4), 685-697.
- Maslin, M. (2011). *Küresel Isınma Nedir?* M. Maslin (Ed.) içinde, Küresel Isınma (s. 13-25). Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Minja, G. S., & Nkumilwa, T. J. (2016). The role of beekeeping on forest conservation and poverty alleviation in Moshi Rural District, Tanzania. *European Scientific Journal*, 12(23).
- Moritz, M. A., Batllori, E., Bradstock, R. A., Gill, A. M., Handmer, J., Hessburg, P. F., vd. (2014). Learning to coexist with wildfire. *Nature*, 515(7525), 58-66.
- Otrachshenko, V., & Nunes, L. C. (2022). Fire takes no vacation: Impact of fires on tourism. *Environment and Development Economics*, 27(1), 86-101.

- Pantoja, G., Gómez, M., Contreras, C., Grima, L., & Montenegro, G. (2017). Determination of Suitable Zones For Apitourism Using Multi-Criteria Evaluation in Geographic Information Systems: A Case Study in The O'Higgins Region, Chile. *International Journal of Agriculture and Natural Resources*, 44(2), 139-153.
- Patel, V., Pauli, N., Biggs, E., Barbour, L., & Boruff, B. (2021). Why bees are critical for achieving sustainable development. *Ambio*, 50(1), 49-59.
- Reybroeck, W., van Veen, J. W., & Gupta, A. (2014). *Beekeeping for Poverty Alleviation and Livelihood Security*. New York: Springer.
- Sancak, K., Zan Sancak, A., & Aygören, E. (2013). Dünya ve Türkiye’de Arıcılık. *Arıcılık Araştırma Dergisi*, 5(10), 7-13.
- Seale, C., & Silverman, D. (1997). Ensuring rigour in qualitative research. *The European Journal of Public Health*, 7(4), 379-384.
- Sevim, B. & Ünlüöner, K. (2010). İklim Değişikliğinin Turizme Etkileri: Konaklama İşletmelerinde Bir Uygulama, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28(1), 43-66.
- T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Muğla Orman Bölge Müdürlüğü (2022). 2021 Yılı Orman Yangınları Değerlendirme Raporu. <https://muglaobm.ogm.gov.tr/SiteAssets/Lists/Duyurular/AllItems/2021%20Yılı%20Orman%20Yanginlari%20Değerlendirme%20Raporu.pdf> Erişim Tarihi: 23.05.2023.
- Tetik, N., & Acun, A. (2015). Turizm Öğrencilerinin Küresel Isınma ve İklim Değişikliği Algısı Ve Görüşleri. *Journal of International Social Research*, 8(41).
- Topal, E., Adamchuk, L., Negri, I., Kösoğlu, M., Papa, G., Dârjan, M. S., vd. (2021). Traces of Honeybees, Api-Tourism and Beekeeping: From Past to Present. *Sustainability*, 13(21), 11659.
- Türkeş, M., (2001). Hava, İklim, Şiddetli Hava Olayları ve Küresel Isınma, T.C. Başbakanlık Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü 2000 Yılı Seminerleri, Teknik Sunumlar, Seminerler Dizisi: 1, 187-205.
- Türkeş, M. (2008). Küresel iklim değişikliği nedir? Temel kavramlar, nedenleri, gözlenen ve öngörülen değişiklikler. *İklim Değişikliği ve Çevre*, 1(1), 26-37.
- Uluslararası Arıcılar Birliği Federasyonu (Apimondia) (2021). Beekeeping Contributes to Achieve The Sustainable Development Goals. https://www.apimondia.org/uploads/7/6/4/3/76436993/beekeeping_contributes_sdg_web.pdf Erişim Tarihi: 23.12.2023.
- URL-1 (2023). <https://www.marmarisbalevi.com.tr/> Erişim Tarihi: 01.02.2023.
- URL-2 (2023). <https://apiroutemarmaris.com/> Erişim Tarihi: 01.02.2023.
- URL-3 (2023). <https://www.ogm.gov.tr/tr/e-kutuphane/resmi-istatistikler/> Erişim Tarihi: 09.07.2023.
- URL-4 (2023). <https://www.ogm.gov.tr/muglaobm/ormanlarimiz/orman-varligi?view={7c5f9d58-8f6c-4b4b-aa764d4bedf3bf}&filterfield1=title&filtervalue1=marmaris%20orman%20c4%b0%c5%9fletme%20m%c3%bcd%c3%bcr1%c3%bc%c4%9f%c3%bc/> Erişim Tarihi: 09.07.2023.

URL-5 (2023). <https://www.nationalgeographic.org/encyclopedia/climate-change/> Erişim Tarihi: 03.03.2022.

Uzun, B. (2021). *Agro Turizm Kapsamında Api Turizmin Kırsal Kalkınma Üzerindeki Etkisi: Marmaris Örneği*. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Muğla.

Uzun, B., Dalgın, T., Çeken, H., & Özer, Ç. (2022). Arı Turizminin Kırsal Kalkınma Üzerindeki Etkisi: Marmaris Örneği. *Asya Studies*, 6(22), 179-192.

Uzun, B. & Çeken, H. (2021). *Tarım Turizmi ve Api Turizm*. İçinde M. Civelek & T. Dalgın Eds.). Tarım Turizmi (s. 184-203) Ankara: Detay Yayıncılık.

Vladimirov, K. (2021). Factors for the development of bee tourism. Известия на Съюза на учените-Варна. *Серия Икономически науки*, 10(3), 13-20.

Wos, B. (2014). Api-Tourism in Europe. *Journal of Environmental and Tourism Analyses*, 2(1), 66.

Wotton, B. M., Nock, C. A., & Flannigan, M. D. (2010). Forest fire occurrence and climate change in Canada. *International Journal of Wildland Fire*, 19(3), 253-271.

WWF Fires Forest and The Future Report. (2020). A Crisis Raging Out of Control. https://wwfeu.awsassets.panda.org/downloads/wwf_fires_forests_and_the_future_report.pdf Erişim Tarihi: 03.03.2022.

The Effect of Forest Fires on Feasibility of Beekeeping and Api Tourism: The Case of Marmaris

Büşra UZUN

Muğla Sıtkı Koçman University, Muğla Vocational School, Muğla/Türkiye

Salim AKÇAY

Cettia Hotels, Muğla/Türkiye

Emine YILMAZ

Muğla Sıtkı Koçman University, Faculty of Tourism, Muğla/Türkiye

Extended Summary

Being one of the sustainable agricultural activities, beekeeping is a nature-friendly agricultural activity that is very important today and is expected to continue to maintain its importance in the future, as it is one of the rare agricultural activities that do not harm nature and natural life. This study aimed to evaluate the effect of the fire disaster in Marmaris on beekeeping and the feasibility of bee tourism. The research is important in terms of revealing the potential of applying bee tourism in the Marmaris district after the forest fire, investigating the effects of fires on beekeeping, and taking concrete steps towards revitalizing the burned forest areas and beekeeping in the region with bee tourism. In this context, it is aimed to determine the application potential of bee tourism in the region after the fire in the Marmaris district, to reveal what can be done within the scope of bee tourism for the revitalization of the burned forest areas with beekeeping, and to investigate whether it is possible to turn the crisis into an opportunity with a good practice such as bee tourism. In addition, informing individuals and businesses interested in beekeeping about bee tourism, ensuring that tourism related to beekeeping is started consciously in the sector, and bee tourism awareness is brought to the fore, and making suggestions that will benefit the rural development in the region are among the other objectives of the research.

This research was prepared by qualitative research method and data were collected by interview technique through semi-structured interview forms. The research sample was formed by local beekeepers in Marmaris district and Osmaniye village, which is connected to this district. Using the snowball sampling method, the necessary data were obtained by transporting the participants, who could best understand and contribute to the research subject. Face-to-face interviews in the research were carried out and completed between 01/06/2022 and 31/08/2022. The interviews were audio-recorded with the permission of the local beekeepers and lasted an average of 45-50 minutes. When the answers given by the local beekeepers in the interviews started to repeat each other, the research was stopped and limited to 11 people. Finally, the obtained data were interpreted and evaluated with descriptive-interpretive analysis.

As a result of this research, the participants expressed a common opinion that beekeeping is a traditional profession and that beekeeping will have negative consequences regarding the effects of forest fires. The fires have greatly affected the production potential of pine honey. Preparations for beekeeping in the region are insufficient. However, beekeeping is seen as a promising occupation and the activity can be continued even after the fire.

The research also mentioned the importance of focusing on the by-products of beekeeping. As a matter of fact, beekeeping is a low-cost activity that offers opportunities such as producing and selling local and value-added products. In addition, mobile beekeeping is expected to become widespread.

It was emphasized that beekeeping benefits forested areas and that economic, social, and environmental improvements can be achieved with bee tourism. Bee tourism is also perceived as an important service in apitherapy. In addition, beekeeping is an activity that contributes to the protection of forests, and bee tourism will provide a revival in the region.

The study's findings were supported by comparing the results of studies cited from other sources (Aryal vd., 2020; Dönmez ve Helvacioğlu, 2023; Boustras ve Boukas, 2021; Cevrimli ve Sakarya, 2018; Chantayod, Zhang ve Chen, 2017; Guidotti ve Bicksler, 2020; Pantoja vd., 2017; Sancak vd., 2013). As a result of the research, it was concluded that beekeeping is a promising activity and bee tourism can contribute to the economic and social development in the region.

As a result of the study, some suggestions were developed for the whole tourism stakeholders. Some of them can be counted as below:

- Before the fire season, risk reduction studies should definitely be carried out in the region.
- Measures such as planting more durable trees, making pooling works, providing easy access to water, creating stripes on mountain ridges and inside valleys, and increasing water tanks should be taken against fire.
- To continue the production of beekeeping and bee products, it is necessary to coordinate all stakeholders, including the local government and the public, within the scope of implementing bee tourism in the region.
- Training activities should be started to inform beekeepers and all stakeholders about bee tourism.
- Especially in Osmaniye village, afforestation should be given importance and this place should be transformed into a honey village and host a bee tourism route project that will come to the fore in Turkey.

Ek 1. Etik Kurul İzni

**MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU - 1
KARARI**

Protokol No : 230065

Karar No : 69

Araştırma Yürütücüsü	Öğr. Gör. BÜŞRA UZUN
Kurumu / Birimi	MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ / TURİZM İŞLETMECİLİĞİ
Araştırmanın Başlığı	Orman Yangınlarının Arıcılığa ve Arı Turizminin Yapılabilirliğine Etkisi: Marmaris Örneği
Başvuru Formunun Etik Kurula Geldiği Tarih	29.05.2023
Başvuru Formunun Etik Kurulda İncelendiği Tarih	01.06.2023
Karar Tarihi	12.06.2023

KARAR : UYGUNDUR

AÇIKLAMA :Beyan edilen veri formlarının dışına çıkılmaması şartıyla araştırmanın uygulanabilirliği konusunda bilimsel araştırmalar etiği açısından bir sakınca yoktur.

Prof.Dr. Şendil CAN
Başkan

Prof.Dr. Aylin Çiğdem KÖNE
Üye

Doç.Dr. Aytekin FIRAT
Üye

Doç.Dr. Burçak BOZ YAMAN
Üye

Prof.Dr. Emine ÇİL
Üye

Doç.Dr. Aydan BEKAR
Üye

Doç.Dr. Ali Gürel GÖKSEL
Üye

Doç.Dr. Öner ÇELİK KALELİ
Üye

Bu belge elektronik imza ile imzalanmıştır.
Doğrulama adresi <https://etikkurulbasvuru.mu.edu.tr/dogrulama/RTVR2943>

